

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Закарпатський музей народної архітектури та побуту
Мукачівський історичний музей «Замок Паланок»
Український інститут національної пам'яті
Закарпатська академія мистецтв Львівський національний
університет імені Івана Франка
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Відокремлений структурний підрозділ ЗВО «Відкритий міжнародний
університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія

СУЧАСНІ ПРАКТИКИ МУЗЕЙНОЇ, АРХІВНОЇ ТА БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ

**Збірник тез доповідей
І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-
конференції**

6 лютого 2026 року

м. Мукачево

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Закарпатський музей народної архітектури та побуту
Мукачівський історичний музей «Замок Паланок»
Український інститут національної пам'яті
Закарпатська академія мистецтв Львівський національний
університет імені Івана Франка
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Відокремлений структурний підрозділ ЗВО «Відкритий міжнародний
університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія

СУЧАСНІ ПРАКТИКИ МУЗЕЙНОЇ, АРХІВНОЇ ТА БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ

**Збірник тез доповідей
I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції**

6 лютого 2026 року

Мукачево – 2026

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол № 2 від 25 березня 2026 р.)*

Редакційна колегія:

Туріс І. Ю. – кандидатка філологічних наук, доцентка, проректорка з науково-педагогічної роботи Мукачівського державного університету;

Коробка Ю. В. – кандидатка історичних наук, доцентка, в.о. завідувача кафедри готельно-ресторанної та музейної справи Мукачівського державного університету;

Романишин Ю. Л. – докторка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри документознавства та інформаційної діяльності Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу;

Постельжук О. М. – кандидатка наук із соціальних комунікацій, доцентка, завідувачка кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій відокремленого структурного підрозділу ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія;

Мовчан К. М. – директорка наукової бібліотеки, старша викладачка кафедри готельно-ресторанної та музейної справи Мукачівського державного університету;

Моргун А. В. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри готельно-ресторанної та музейної справи Мукачівського державного університету.

Тези доповідей представлені в авторській редакції. Відповідальність за якість публікацій, достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори.

C59

Сучасні практики музейної, архівної та бібліотечної справи: збірник тез доповідей I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 6 лютого 2026 року. Мукачево: РВВ МДУ, 2026. 140 с.

Збірник містить тези доповідей I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні практики музейної, архівної та бібліотечної справи», які висвітлюють актуальні проблеми збереження, комплектування, обліку та популяризації культурної спадщини в умовах воєнних викликів і цифрової трансформації.

Видання призначене для науковців, викладачів, здобувачів освіти, працівників музеїв, архівів, бібліотекарів та інших практичних фахівців.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	10
Ксенія АЛМАШІЙ <i>ІНТЕГРАЦІЯ ЗАСОБІВ ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ В СИСТЕМУ ФОНЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ПАРАДИГМИ</i>	12
Тарас БАТЕНКО <i>ДОСЛІДЖЕННЯ КАМІННИХ ЧАВУННИХ ПЛИТ КОРОЛІВСТВА ФРАНЦІЯ (КІНЕЦЬ XV – ПОЧАТОК XVI ст.) ЯК УНІКАЛЬНОГО АРТЕФАКТУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ</i>	13
Наталія БЕМ <i>ЗУСИЛЛЯ УКРАЇНИ ПО ЗАХИСТУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ</i>	16
Оксана БОНДАРЕЦЬ <i>МУЗЕЙ ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ (КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ НАУКМА) ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДОСЛІДНИЦЬКИХ СПОСОБІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	20
Лариса ВИСОЦЬКА <i>ПРОСВІТНИЦЬКІ ВИСТАВКОВІ ПРОЄКТИ В КАРТИННІЙ ГАЛЕРЕЇ КАМ'ЯНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ІСТОРИКО- КУЛЬТУРНОГО ЗАПОВІДНИКА (З ДОСВІДУ РОБОТИ 2023–2025 р.)</i>	24
Аліса ВИШНЕВСЬКА <i>КОЗАЦЬКІ ПІСНІ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ ЯК КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА СХОДУ УКРАЇНИ</i>	28

Владислав ВЛАСЕНКО	30
БІБЛІОТЕКА ЯК СУЧАСНИЙ ХАБ: МЕНЕДЖМЕНТ, ІННОВАЦІЇ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ	
Віталія ГАРАПКО	32
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ДИСКУРСУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	
Мар`яна ГАРАПКО	34
СТИЛІСТИКА ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ ЯК СИМБІОЗ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ.	
Анна ГМИРЯ	37
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «ЖИВОЇ ІСТОРІЇ» У СУЧАСНІЙ МУЗЕЙНІЙ ПРАКТИЦІ (НА ПРИКЛАДІ ФЕСТИВАЛЮ «НА ФЕСТИНИ ДО КИЄВА. СМАЧНА ІСТОРІЯ КРІЗЬ ВІКИ»)	
Оксана ГОЛОВЧУК, Олександра-Ельвіра ГУСАК	39
ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ, РЕЛОКАЦІЇ ТА РУЙНУВАННЯ НАУКОВИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ІНСТИТУЦІЙ	
Валерія ГОЛОДЮК	43
МУЗЕЙ ЯК СУЧАСНИЙ КОМУНІКАЦІЙНИЙ ХАБ	
Аліна ГУБСЬКА	46
ФОТОДОКУМЕНТИ ЦЕНТРАЛЬНОГО ДЕРЖАВНОГО АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ТА ЕЛЕКТРОННОГО АРХІВУ УКРАЇНИ ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО ОБРАЗУ ШКІЛЬНИЦТВА ПОДІЛЛЯ У ПОВОЄННІ РОКИ (1945–1953 рр.)	
Оксана ЖЕРЕБАК	50
МУЗЕЙНИЙ ФОНД ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОГО НАДБАННЯ	

***ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ
ВІЙНИ, РЕЛОКАЦІЇ ТА РУЙНУВАННЯ НАУКОВИХ ТА КУЛЬТУРНИХ
ІНСТИТУЦІЙ***

Війна б'є не лише по містах і людях – вона влучає в пам'ять. Пам'ятки архітектури, музейні колекції, архіви й наукові осередки опиняються під загрозою знищення, розпорошення або вимушеного «тихого» зникнення разом із тими, хто їх зберігав і досліджував. Релокація культурних та наукових інституцій часто стає єдиним способом порятунку, але водночас породжує нові ризики – втрату контексту, доступності й цілісності спадщини. У цих умовах охорона культурних цінностей виходить за межі суто фахового питання і перетворюється на акт спротиву, спрямований на збереження ідентичності та безперервності культурного розвитку.

В рамках проєкту «Воєнні злочини в Україні: музеї та нематеріальна культурна спадщина під прицілом» задокументовано пошкодження, знищення та розграбування значної кількості музеїв України. Зафіксовано щонайменше 53 такі випадки, найбільше – у Київській області та м. Київ, але це ще не остаточна цифра. При цьому, щонайменше 23 з них були пошкоджені, знищені чи пограбовані, перебуваючи в окупації (Донецька, Запорізька, Київська, Луганська, Сумська, Харківська, Херсонська, Чернігівська області). Окремої уваги заслуговують випадки прицільного знищення музеїв. Наприклад, будівлі Національного літературно-меморіального музею Г.С. Сковороди, Іванківського історичного музею тощо. Щодо привласнення та розграбування, то задокументовано відповідні факти щонайменше у 12 музеях, серед яких: Маріупольський краєзнавчий музей, Художній музей імені А.І. Куїнджі у м. Маріуполі, Донецький обласний краєзнавчий музей, Мелітопольський міський краєзнавчий музей, Картинна галерея імені Альбіна Гавдзинського тощо [3, с. 54–65].

Станом на січень 2024 року, Міністерство культури та інформаційної політики України задокументувало майже 3000 випадків пошкодження культурної спадщини. Американський та Український ПЕН зазначили, що

внаслідок військових дій Росії було пошкоджено або зруйновано «сотні культурних споруд та об'єктів, зокрема це музеї, театри, пам'ятники, скульптури, культові споруди, кладовища, історичні будівлі, бібліотеки, архіви,... школи та університети[,]... місцеві культурні центри (будинки культури), концертні майданчики та стадіони, а також інші місця, де люди можуть доторкнутися до культури у своїх громадах». Станом на середину березня 2024 року, ЮНЕСКО, на підставі своїх попередніх оцінок повідомила про виявлення пошкоджень 346 культурних цінностей. Враховуючи масштабні наслідки застосування вибухової зброї у населених районах, ймовірно, саме вона є причиною значної кількості пошкоджень культурної спадщини в цих районах [5].

Як бачимо, цифри, зафіксовані українськими та міжнародними інституціями, перетворюють абстрактне слово «втрата» на болючу реальність: тисячі пораних об'єктів культури свідчать про війну не лише проти територій, а й проти пам'яті, ідентичності та сенсів. Музеї, театри, бібліотеки, храми й освітні заклади стали мовчазними мішенями вибухової зброї, яка стирає культурний ландшафт так само безжально, як і міський. Руйнування культурної спадщини – це спроба позбавити суспільство коріння, але водночас кожен задокументований випадок є актом спротиву забуттю.

Щоби захистити об'єкти нерухомої культурної спадщини України від наслідків російських обстрілів та бомбардувань, деякі пам'ятники та історичні будівлі (особливо у великих містах, зокрема, Запоріжжі, Києві, Львові, Одесі, Харкові тощо) було обгороджено захисними конструкціями з вогнетривких матеріалів, мішків з піском, фанерних щитів тощо. Доволі швидко встановлення захисних конструкцій стало можливим завдяки співпраці між громадськими ініціативами (зокрема волонтерським рухом), українським бізнесом, державними інституціями України та міжнародними організаціями в галузі охорони культурної спадщини [6, с. 268-294].

Рішення про релокацію культурних установ в умовах війни ухвалено через необхідність збереження культурного надбання та забезпечення безперервності їх діяльності. Ключовими причинами стали безпосередня загроза знищення, потреба у збереженні персоналу та матеріальних ресурсів. Варто зауважити, що через низку об'єктивних і суб'єктивних чинників заклади культури не мали змоги організувати евакуацію з міст, розташованих на прикордонній території. Наслідком цього стала втрата значної частини музейних колекцій, бібліотечних фондів та ін. Співробітники музеїв, релокованих з території Донецької та

Луганської областей, наразі активно працюють над відтворенням експонатів у цифровому форматі. Показовим прикладом культурної релокації є функціонування Маріупольського краєзнавчого музею, який після окупації Маріуполя було переміщено до Одеси. Попри те, що музейна будівля (з 1920 р.) була знищена через пожежу, а основна частина експозиції та колекції була втрачена (знищена або розграбована окупантами, достеменно доля 60 тис. експонатів наразі невідома), колектив закладу продовжує діяльність, розробляючи інноваційні музейні практики [4, с. 125-135]. На жаль, через неможливість своєчасної евакуації з прифронтових і прикордонних територій багато закладів зазнали значних втрат колекцій і фондів. Водночас приклади релокованих музеїв показують, що навіть у ситуації майже повного знищення матеріальної бази культура не припиняє існування.

Слід зазначити, що Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол забезпечує координацію зусиль держав-учасниць у запобіганні незаконному переміщенню культурних об'єктів та їх поверненню законним власникам. База даних Stolen Works of Art Database містить інформацію про понад 52 000 викрадених об'єктів із 134 держав. Ця база доступна для правоохоронців, митників і громадськості, що дозволяє перевіряти походження підозрілих об'єктів. Крім цього, Інтерпол проводить семінари, тренінги та конференції для підвищення професійного рівня фахівців зацікавлених інституцій у сфері протидії злочинам проти культурної спадщини, а також розсилає «фіолетові оповіщення» з інформацією про способи приховування культурних об'єктів і найпоширеніші типи викрадених цінностей [1, с. 13-20]. Така багатовекторна діяльність свідчить про ключову роль міжнародної співпраці у збереженні культурної спадщини, особливо в умовах збройних конфліктів та воєнних загроз.

У цьому контексті питання захисту культурної спадщини України дедалі частіше порушується на європейському політичному рівні. Під час відповідних дебатів Гюнтер Бергманн (Німеччина, Республіканець, ЄНП/ХЦЄ) заявив, що Північний Рейн-Вестфалія вже кілька років бере участь у відновленні історичної архітектурної спадщини України і «робитиме це ще більше після війни». Тібо Гіньяр (Франція, Лібертад, ЄНП/ХЦЄ) сказав, що в його кабінеті висять роботи українських художників, і закликав усіх мерів також розвивати обміни та партнерство з українськими митцями. Перш за все, за його словами, не слід

забувати, що напад на українську спадщину означає напад на європейську спадщину в цілому [2].

Отже, війна проти України набула виміру системного нищення культурної спадщини як носія історичної пам'яті, ідентичності та суспільної тяглості. Масштаби руйнувань, зафіксовані українськими й міжнародними інституціями, свідчать не про випадкові втрати, а про цілеспрямований удар по культурному ландшафту країни. І водночас навіть у руїнах культура не здається: релокація музеїв, цифрове відтворення колекцій, захисні конструкції навколо пам'яток та міжнародна підтримка показують, що пам'ять можна зберегти, а спадщину – врятувати. Міжнародна координація, волонтерські ініціативи та партнерство з європейськими містами доводять, що захист української спадщини – це не просто робота фахівців, а справжній акт спротиву агресії. Кожна відновлена картина, відновлений експонат чи збережений пам'ятник стають символом стійкості, сили й надії: культура виживає, навіть коли війна намагається її знищити, і вона обов'язково поверне нам наші корені та історію.

Список використаних джерел

1. Акімов М., Похиленко І. Захист культурної спадщини України в умовах агресивної війни проти її ідентичності. *Міжнародний журнал «Право та суспільство»*. 2025. Т. 11. С. 13-20.
2. Знищення культурної спадщини в Україні. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/-/destruction-of-cultural-heritage-in-ukraine> (дата звернення 24.01.2026)
3. Короткий Т., Савченко Я., Хендель Н. Виклики та загрози для культурної спадщини України в умовах агресії рф проти України. *Український часопис міжнародного права*. 2022. № 4. С. 54-65.
4. Мамедова В. Особливості релокації закладів культури в умовах воєнного стану. Культурно-мистецькі та освітні практики. *Питання культурології*. 2025. № 45. С. 125-135.
5. Нищення культурної спадщини: наслідки застосування вибухової зброї під час збройних конфліктів та заходи для покращення захисту. URL: <https://www.hrw.org/uk/report/2024/04/18/387811> (дата звернення 24.01.2026)
6. Рачков Є. Проблеми охорони культурної спадщини України під час російсько-української війни: рефлексії експертів проекту «Місто і війна». *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Історія*. 2025. Вип. 67. С. 268-294.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>